

VLERA DHE ETIKA NË THIRRJEN ISLAME (DA'VE)

Prej më se një shekulli studimet për komunikimin e kanë vënë theksin në mediat e komunikimit masiv për shkak të risive që ato kanë sjellë, duke hyrë zhurmsëm në jetën e përditshme të shumicës së individëve, që nga fundi i shekullit XIX. Por, ekziston një arsye tjetër për këtë sukses: mediat e komunikimit masiv përbëjnë faktin e komunikimit më origjinal dhe më përcaktues në shoqëritë e përcaktuara si demokraci. Ato implikojnë njëherazi tri dilemat mbi universet tona të përkatësisë, duke bërë të mundur vendosjen e një marrëdhënieje të shpejtë dhe të përhershme midis popujve dhe kulturave, përmes imazheve, teksteve dhe tingujve (pa marrë parasysh mjetet e komunikimit dhe regjimet e mëparshme politike).⁽¹⁾

Parimi i së mesmes së artë

Virtyti moral shtrihet mes dy ekstremesh. Ky pozicion filozofik lidhet veçanërisht me Aristotelin, i cili, si biolog vërejti që ushqimi i tepërt është po aq i dëmshëm për shëndetin, sa edhe ushqimi i pamjaftueshëm. Çelësi qëndron te modelimi. Shembuj të së mesmes së artë gjenden shpesh në praktikatat e mediave. Për shembull, kur kompanitë e lajmeve raportojnë për trazira civile, ato përpiqen të jenë të vetëpërmbajtura. Ata ekuilibrojnë nevojën për të informuar publikun me nevojën për të ruajtur sigurinë publike, duke mos irrituar audiencën.

E domosdoshmja kategorike

Ajo që është e drejtë për një është për të gjithë. Filozofi gjerman Emanuel Kant, njihet gjerësisht për këtë direktivë etike të tij. Për të matur korrektësinë e sjelljes sonë, Kanti këshillonte të

¹ Eric Maigret, Sociologjia e komunikimit dhe medieve. Tiranë, 2010, Botimet "Papyrus", f.18.

vepronim sipas rregullave që do të donim t'i shihnim të zbatuara universalisht. Sipas formulës së Kantit, kategorike do të thotë e pakushtëzuar, e pazbutur nga rrethanat, pa përjashtime. E drejta është e drejtë dhe duhet bërë nuk ka rëndësi se ç'pasoja ka. Nëse pas kryerjes së një veprimi ndihemi të shqetësuar ose fajtorë, mbase kemi shkelur ndërgjegjen tonë. E zbatuar në komunikimin masiv, e domosdoshmja kategorike mund të ketë kuptim që të gjitha format e mashtrimit në mbledhjen e lajmeve janë të gabuara dhe duhen shmangur. Askush nuk do që mashtrimi të bëhet një praktikë universale. Prandaj, për shembull, një reporter nuk duhet ta paraqesë vetveten si të ndryshëm nga të tjerët kur mbledh informacion për një lajm.

Parimi i dobishmërisë

Dobishmëria është përcaktuar si përfitimi më i madh në numër të madh. Mendimi modern utilitarist e ka origjinën te filozofët e shekullit XIX, Jeremy Bentham dhe Jon Stuart Mill. Doktrina bazë në formulimet e tyre është se ne e përcaktojmë ç'është e drejtë apo e gabuar duke marrë në konsideratë raportin e së mirës ndaj së keqes për shoqërinë në përgjithësi. Utilitaristët pyesin se sa promovohet e mira dhe sa shmanget e keqja nga mënyrat e ndryshme të sjelljes. Ata japin një metodë të qartë për vlerësimin e zgjedhjeve etike:

1. Llogarit të gjitha pasojat, të mira e të këqija, që do të rezultojnë nga secila prej alternativave tona.
2. Zgjidh alternativën që maksimalizon vlerën ose minimizon humbjen. Po të shohim fushën e komunikimit masiv mund të gjejmë lehtë disa shembuj, ku janë paraqitur dokumente të vjedhura qeveritare të njohura si dokumentet e Pentagonit. Gazetat që e bënë këtë menduan se e mira që do të arrihej duke botuar këto dokumente ishte më e rëndësishme se dëmi që mund të shkaktohej prej tyre. Vini re se perspektiva e Kantit do të sugjeronte një drejtim të ndryshëm veprimi. Vjedhja është e keqe, gazetatat nuk duan që qeveria t'ju vjedhë pronën, prandaj s'ka pse të pranojnë apo të nxisin vjedhjen e pronës qeveritare. Po kështu, një gazetë e vogël perëndimore vendosi të denonconte vdekjen e një adoleshenti, i cili u largua nga qyteti, iu fut

rrugës së prostitucionit, drogës dhe u vra. Gazeta mendoj se përfitimet potenciale të kësaj historie, si paralajmërimi ndaj prindërve të tjerë, ishin më të mëdha se hidhërimi që mund t'i shkaktonte familjes paraqitja e vrasjes së viktimës.⁽²⁾

Islami si vlerë botërore, është i ngritur mbi bazën e komunikimit të mirëfilltë, qoftë të sferës disiplinare apo interdisiplinare. Manifestimi i vlerave dhe i etikës në komunikim nga aspekti i përgjithshëm dhe në gazetari në aspektin më të ngushtë, mbetet një element qenësor në ngritjen dhe prezantimin apo plasimin e informatave apo shpërndarjen e mesazhit. Në këtë këndvështrim, islami është fe e komunikimit, e vlerave sublime, i cili po ashtu në vetvete përcjell mesazhe të vlerave dhe etikës pozitive që janë bazë e ndërveprimit (interaction) njerëzor. Ky artikull paraqet një përmbledhje të kodeve ekzistuese të etikës së medias dhe analizon ndikimin e tyre në praktikat e medias masive. Gjithashtu, tenton të zhvillojë një perspektivë islame e masive të etikës së medias, duke u fokusuar në udhëzimet morale të ofruara nga Kurani dhe tradita e Profetit Muhamed a.s.(Sunetin), si dhe shqyrton çështjet, problemet dhe sfidat në operacionalizimin e këtyre udhëzimeve të realizuara në një kod të etikës. Disa diskutime janë bërë në lidhje me mënyrat e zbatimit të këtyre dispozitave të kodit të etikës. Arti i kulturës së komunikimit në shoqëritë e besimit islam gjeti shprehjen e vet më të mirë në Kuranin famëlartë dhe Sunetin e të Dërguarit (a.s.) Kurani është burimi kryesor nga i cili praktika islame e komunikimit dhe perceptimet janë tërhequr dhe mund të të shpjegohen. Suneti i të Dërguarit a.s., i marrë nga veprat e tij, është standardi i sjelljes, së bashku me mësimet kuranore dhe hadithet që janë rekord autoritar i thënieve të tij. Hadithi u bë thelbësor për organizimin e informacionit dhe diskursit intelektual në shoqërinë islame.⁽³⁾

Qenësore në mësimet islame janë të drejtat themelore të komunikimit, duke përfshirë të drejtat për të ditur, për të lexuar,

² Joseph R. Dominick, Dinamika e komunikimit masiv-media në periudhën digjitale. UET Press, 2000 Tiranë. F. 590.

³ Movlana, Hamid and Joseph A. Kéchichian. "Communications Media. In The Oxford Encyclopedia of the Islamic World. Oxford Islamic Studies Online <http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t236/e0157>).

për të shkruar, dhe për t'u shprehur (komunikuar). Nocioni i "el-ilm" (njohuri), mbizotëron në të gjitha mësimet kuranore si parim themelor në të gjithë vlerën dhe etikën e komunikimit në islam. Fjala "Ikre" (lexim) është ajet (fjalë) i parë që iu shpall të dërguarit të fundit, Muhamedit (a.s.) Kjo fjalë (ajet) në mënyrë direkte përçon idenë e ndërgjegjshme për të komunikuar brenda komunitetit apo rrethit mysliman. Patjetër që duhet të jemi të kujdesshëm lidhur me fjalët që përdorim, ndërsa shqyrtojmë marrëdhëniet Islam - Perëndim. Fjalët që duhet të vënë në dukje një të vërtetë, nganjëherë mund të bëhen pengesa më e madhe në të kuptuarin e asaj të vërtete. Fjalët "islam" dhe "Perëndim", shprehin shumë elemente, nga historia te feja, nga kultura tek arti, nga filozofia te shkenca dhe politika. Sot, kur thuhet "islam", në mendjen e njerëzve marrin formë imazhe të caktuara: Meka, njerëz që falen, sulmet vetëvrasëse, gratë e mbuluara etj. Edhe kur themi "Perëndim", na lëvrijnë shumë imazhe në kokë: qytete të zhvilluara e të populluara, teknologjia, ndërhyrjet ushtarake, videoklipet muzikore, kishat, rrënimi i familjes etj.⁽⁴⁾

Mësimi përmendësh (hivzi) i Kuranit është një akt i përbashkët i informacionit dhe komunikimit që ka një histori të gjatë në shoqëritë islame. Ky mësim ende praktikohet gjerësisht në të gjitha vendet myslimane, duke shërbyer si një lidhje e qëndrueshme midis mënyrave të të folurit dhe të shkruara. Fakti që arabishtja u bë gjuha kryesore e Islamit ka ndihmuar transmetimin efikas të ideve, mesazheve dhe vlerave në të gjithë botën islame dhe më gjerë. Me një fe të vetme dhe një gjuhë të vetme, komunikimi u shndërrua në një instrument për integrimin e Umetit (El Ummeh).

Para epokës moderne, qendrat kryesore të komunikimit në botën islame ishin xhamitë, sidomos gjatë ditëve të mëdha dhe festive javore, të premtëve (el xhumua); sheshet publike; si dhe shkollat (medresetë, mejtepet). Institucioni i xhamisë ka shërbyer jo vetëm për lutjet e përditshme, por edhe për përhapjen e vlerave morale, të etikës së lajmeve dhe të opinionit dhe si një forum për vendimmarrjen politike, sociale, ushtarake etj. Kjo formë e komunikimit, si predikim (el hutbe) u bazua kryesisht në traditën islame të kombinuar me diskursin fetar. Në praktikë sot nuk ka asnjë kod të etikës gazetareske të bazuar në parimet

⁴ Ibrahim Kallën, Islami dhe Perëndimi, Logos-A, 2011. F.25.

e islamit dhe disa studiues janë përpjekur të përcaktojnë një kuadër islamik për etikën e masmedias.⁽⁵⁾ Megjithatë, mendimi i tyre nuk shkon përtej diskutimeve akademike. Kjo është arsyeja pse Ummeti mysliman, i cili është më shumë se 1.5 miliard, nuk ka kontroll mbi burimet e informacionit dhe mënyrën se si duan të përhapin lajmin, pavarësisht nga të pasurit e më shumë se 600 gazetave të përditshme, rreth 1500 veklies, 1200 shikimeve të lajmeve mujore, shumë revista si dhe rreth 500 publikime të ndryshme islame.⁽⁶⁾

Baza për një kod të etikës islame

Para se gjithash, shqetësim permanent i gazetarit është përhapja e lajmeve. Ne duhet të biem dakord mbi një përkufizim të lajmeve që është i lejueshëm brenda kornizës së Kuranit dhe Sunnetit. Ne duhet gjithashtu të marrim në konsideratë procesin e mbledhjes së lajmeve, duke bërë lajme që shpërndahen dhe janë të pranueshme brenda një kuadri islam. Në mënyrë që të konkurrojnë me urdhrat dhe informacionin ekzistues duhen siguruar bazat teorike dhe argumentet, si dhe një forcë lëvizëse që do të sigurojë zbatimin e saj në mesin e gazetarëve myslimanë në të gjithë botën. Para përcaktimit të lajmeve dhe duke u përpjekur për të zhvilluar një kod të etikës islame, le të diskutojmë shkurtimisht bazën e sistemit moral islam, sepse ajo luan një rol shumë të rëndësishëm në realizimin e botëkuptimit islam, brenda të cilit një gazetar mysliman ka për të vepruar dhe e cila është në thelb ndryshe nga botëkuptimi laik ose perëndimor. Forca qendrore në sistemin moral islamik është koncepti i teuhidit

⁵ P.sh.: Hamid Mowlana, 'Communication, Ethics, and Islamic Tradition,' in Thomas W. Cooper, op. cit.: 147-158; Dilnawaz Siddiqui, 'Mass Media Analysis: Formulating an Islamic Perspective,' Paper presented at the 1989 AMSS Conference, SUNY, Brockport, Rochester, NY, October 26-28, 1989; Sayeed Al Seini, 'An Islamic Concept of News,' American Journal of Islamic Social Sciences, v. 3 (32), December 1986:277-289; S. Abdullah Schleifer, 'Islam and Information: Need, Feasibility, and Limitations of an Independent News Agency,' American Journal of Islamic Social Sciences, v. 3(#1), September 1986:109-124.

⁶ Aslam Abdullah, 'Muslim Media,' paper presented at the Conference organized by the Ministry of Education, Government of Malaysia at Kuala Lumpur, Malaysia, July 1987:19.

(Besimi i pastër në një Zot). Teuhidi nënkupton edhe koherencën, unitetin, harmoninë në mes të të gjitha pjesëve të universit. Jo vetëm kjo, por koncepti i teuhidit nënkupton ekzistencën e një qëllimi në krijimin dhe çlirimin e të gjithë njerëzimit nga robëria dhe nënshtrimin ndaj llojeve të shumta të perëndive. Koncepti i ahiretit bëhet një forcë shtytëse në kthimin te një Zot dhe frymëzimin nga ai. Udhëzimet përfundimtare janë dhënë nga traditat dhe jeta e Profetit (a.s.). Duke shpjeguar implikimet e teuhidit, Hamid Mowlana ka vërejtur se përgjegjësia e një gazetari mysliman dhe e sistemit të masmedias islame do të jetë për të shkatërruar mitet. Në botën tonë bashkëkohore, këto mite mund të përfshijnë pushtetin, përparimin, shkencën, zhvillimin, modernizimin, demokracinë, arritjet dhe sukseset. Sipas parimit të teuhidit, një tjetër konsideratë themelore në komunikim (një detyrë tjetër e rëndësishme e gazetarëve myslimanë) bëhet e qartë: shkatërrimi i strukturave të mendimit në bazë të dualizmit, racizmit, fisnores, familjarizimit dhe superioritetit. Një nga dualizimet e këtij parimi është nocioni laik i ndarjes së fesë dhe politikës.⁽⁷⁾

Një tjetër parim udhëheqës në zhvillimin e një kodi islam të etikës gazetareske është koncepti i përgjegjësisë sociale. Siç u përmend më herët, teoria e përgjegjësisë sociale në të cilën mediat perëndimore sekulare ose praktika janë bazuar është e rrënjësuar në individualizmin pluralist. Ndërsa parimi islam i përgjegjësisë shoqërore është e bazuar në konceptin e “*El emru bil marufi ve nehju anil munkur*” (Udhëzim në të mirë e ndalim nga çdo e keqe). Kjo nënkupton se kjo është përgjegjësi e çdo individit dhe grupit, sidomos e institucioneve të komunikimit shoqëror ose publik, të tilla si shtypi, radioja, televizioni dhe kinemaja, për të përgatitur individët dhe shoqërinë si një e tërë që të pranojë parimet islame dhe të veprojë mbi ta. Përgjatë historisë islame, shumë institucione, si dhe kanalet e komunikimit masiv, siç janë xhamitë, ezani dhe hytbia e së premtes e kanë përdorur këtë koncept të përgjegjësisë sociale për të mobilizuar opinionin publik dhe të bindin individët për të punuar për të mirën e përbashkët të shoqërisë në përgjithësi.

⁷ Hamid Mowlana, op. cit.: 141-142.

Koncepti “takva”

Së fundi, koncepti i takvasë (devotshmëri) është ende një bazë për zhvillimin e kodit islam të etikës gazetareske. Koncepti i takvasë shkon përtej devotshmërisë, ai ngre kapacitetet individuale, morale, shpirtërore dhe psikologjike të një personi në një nivel që individi bëhet imun nga dëshirat materiale të tepërta. Ai lartëson një person në një nivel më të lartë të vetë –ndërgjegjësimit. Takvaja duhet të jetë element mbështetjeje në njohuritë teknike, aftësinë menaxheriale, shkencore, si dhe në aftësitë e komunikimit të gazetarëve myslimanë. Debati dhe shqetësimet rreth kodeve të etikës së komunikimit masiv bashkëkohor fokusohet në një çështje: Kush duhet të ketë autoritetin për të zbatuar këtë kod të etikës, qeveritë, institucionet mediatike, gazetarët apo individët? Takvaja e kombinuar me një dashuri të vërtetë dhe me përkushtimin ndaj Zotit, me ndërgjegjen e jetës së përtejme dhe pranimin e udhëheqjes së Profetit Muhamed, mund t'i japë forcë përfundimtare dhe definitive morale të praktikojnë gazetarinë e lirë dhe të ndershme.

Një aspekt i rëndësishëm i zhvillimit të një kodi të etikës profesionale gazetareske është trajnimi i gazetarëve myslimanë. Ka qendra të shumta të trajnimit për të trajnuar gazetarët në të gjitha aspektet e tjera të punë, por asnjë vend ku gazetarët mund të marrin trajnim mbi aspektet specifike islame. Ekziston një nevojë urgjente për të krijuar një Institut Islam të Kërkimeve të Masmedias dhe Trajnimit. Një institut i tillë mund të kryejë shumë detyra të rëndësishme, përveç trajnimit të gazetarëve, si:

- 1) Përgatitja e një drejtorie të gazetarëve myslimanë për botën e gjerë dhe bashkëpunimin rajonal;
- 2) Përgatitja e një bibliografie mbi literaturën ekzistuese mbi mediat botërore myslimane ;
- 3) Përgatitja e librave mbi konceptet themelore në historinë e komunikimit masiv, metodologjinë dhe ekzaminimin kritik të qasjeve bashkëkohore;
- 4) Përgatitja e monografive për çështje të caktuara dhe problemet me të cilat përballen mediat myslimane dhe gazetarët myslimanë, lidhur me detyrat e editoriale, qarkullimi dhe shpërndarja, shpallja dhe përdorimi efektiv i teknologjive të reja të komunikimit;
- 5) Krijimi i një grupi të monitorimit të medias, për të kontrolluar shtrembërimet e mediave perëndimore të Islamit dhe shoqërive myslimane, si dhe për të monitoruar dhe vlerësuar marrëdhëniet shtyp – qeveri në vendet myslimane;
- 6) Organizimi

i seminareve rajonale dhe ndërkombëtare, i konferencave, në të cilat myslimanë dhe jomyslimanë, praktikues dhe media mund të shkëmbejnë mendimet dhe përvojat e tyre në mënyrë që të vlerësojnë rëndësinë e një kodi të etikës islame për gazetarët.

Muhamedi (a.s.) shembull i komunikimit të mirëfilltë

I Dërguari (a.s.) gjatë jetës së vet ka zhvilluar një gjuhë të komunikimit shumë të afërt me shokët, shoqërinë, delegacionet e shteteve, por edhe me armiqtë e tij. Ai iu drejtohej mendjeve dhe emocioneve të bashkëbiseduesit dhe këtë e kishte parim, gjë që është një prej parimeve të rëndësishme në fushën e komunikimit. Ai i pa të gjithë njerëzit njëjloj, pa marrë parasysh fenë, gjuhën, racën, gjininë, statusin social, vlerat dhe ndërtoi një komunikim të mirë me të gjithë. Muhamedi a.s. solli mesazhin e fundit hyjnor në një formë që njerëzit mund ta perceptojnë, dëgjojnë dhe ta ndjejnë, për të cilin ata mund të lexojnë, flasin dhe shkruajnë. Ai vendosi shembuj që mund të kenë dobi në jetën dhe praktikën e tyre.

Si një profet, qëllimi i misionit të Muhamedit (a.s.) ishte për të krijuar një dialog të mirë me njerëz dhe për të komunikuar. Për të bërë këtë, ai nuk përdori vetëm mjetet e ndryshme të komunikimit që i përkisnin epokës së tij, por mori parasysh veçantitë psikologjike të individit dhe të shoqërisë, në mënyrë që të paraqiste mesazhin në mënyrën më të mirë dhe më efektive. Ai e identifikoi veten si një burim i mesazhit hyjnor.

Para zbritjes së profetësisë së tij, ai ishte i njohur si një person i besueshëm në komunitet, por karakteristikat e tij të tjera ishin të panjohura. Kështu, kur u shpall profetësia e tij, njerëzit e kundërshtuan duke thënë:

"A mos atij, nga mesi ynë, iu zbrit Kurani? Jo, por ata janë në dyshim ndaj Kuranit tim, por për shkak se ende nuk e kanë shijuar dënimin tim".

(Sad,8).

Ai po ashtu ka thënë:

"Sikur të kishte dashur Allahu, unë nuk do t'ua kisha lexuar juve atë, as nuk u kisha njoftuar me të. Unë para tij kam jetuar në mesin tuaj (as nuk ditur as nuk kam lexuar), a nuk mendoni?"

(Junus, 16).

Disa nga fjalët me të cilat profeti Muhamed ka identifikuar veten e tij janë:

“Unë jam i dërguar për të përsosur normat e moralit. Unë kam qenë dërguar si një mësues. Unë i kërkoj falje Allahut njëqind herë në ditë”.

(Muslimi).

I Dërguari (a.s.) i kishte kushtuar vëmendje karakteristikave të individit, duke shfaqur konsideratën e nevojshme për marrëdhëniet në mes njerëzve të rinj dhe të vjetër dhe në mes të pozitës dhe të statusit. Ai dëshironte që një person i cili ishte për të kryer shërbimet publike, për shembull, imami i një xhemati, duhet të jetë personi i cili e dinte dhe lexonte mirë Kuranin. Kur kishte më shumë se një person me aftësi të barabartë për të recituar Kuranin, atëherë zbatoheshin kritere objektive për t'u ndjekur. Së pari, zgjidhej personi i cili i dinte dhe i zbatonte më mirë Sunetin dhe praktikat fetare. Nëse kishte ende barazi në këtë pikë, atëherë zgjidhej personi i cili kishte emigruar i parë nga Meka në Medine. Përveç kësaj, profeti Muhamed (a.s.) ka deklaruar se nuk do të jetë e drejtë për dikë për të marrë rolin e imamit në vend të një personi të autorizuar, pa lejen e këtij të fundit. Nga kjo sjellje mund të konkludojmë se ai tregoi konsideratën e nevojshme për marrëdhëniet në mes njerëzve të rinj dhe të vjetër dhe në mes të pozitës dhe të statusit. Muhamedi (a.s.) ishte i kujdesshëm edhe në lidhje me dallimet individuale kur bisedonte me njerëz. Për shembull, ai kishte një bisedë me një beduin, të cilit gruaja i kishte lindur një fëmijë të zi. Në periudhën paraislamike mbretëronte bindja se gruaja që lind fëmijën me ngjyrë të ndryshme nga i ati, është lavire. Ibn Omeri rrëfen rastin e bedunit, i cili i erdhi profetit Muhamedit (a.s.) për t'u konsultuar rreth rastit të gruas së tij, e cila kishte lindur fëmijë me ngjyrë, kurse në familjen e tyre nuk mbahej mend të kishte ndonjë me ngjyrë. Rast i çuditshëm. Në familje të bardhë lind një fëmijë me ngjyrë. Beduini dyshonte në gruan e tij. Por, siç është edhe etika islame që ngutja të mos zërë vend te ne, ai konsultoi mësuesin e njerëzimit, Muhamed Mustafanë (a.s.) për këtë çështje, të cilën ne këtu, si pikë të temës, e shtrojmë për diskutim e sqarim. Si e zgjodhi këtë problematikë profeti Muhamed (a.s.)

? A janë të sakta pohimet e sekularistëve se profeti Muhamed u fliste njerëzve me botëkuptime të kohës, pa marrë parasysh në qenë apo jo të sakta? Natyrisht, në atë kohë askush nuk dinte asgjë për teoritë e gjeneve, klonimit, inxhinierisë gjenetike njerëzore, por profeti Muhamed (a.s.) i dha përgjigje beduinit, përgjigje që shkencës moderne i përshtatet 100%. Profeti Muhamed, (a.s.) e pyeti: - Po ti, a mban deve? - Po! - iu përgjigj ai. - Më thuaj, ç'ngjyrë kanë ato? - Të kuqe, që të gjitha, - tha beduini. - Në mesin e tyre a ka të zeza? - e pyeti prapë. - Jo! - tha beduini. - Po të bardha në të zezë a ka? - Po! - u përgjigj beduini. - E prej nga erdhën ato? - e pyeti. - Ndoshta mund të jetë nga trashëgimia (mund të kenë ngjyrë të ndonjë paraardhëseje të largët)! - Ndoshta edhe ky biri yt mund ta ketë ngjyrën nga trashëgimia (mund t'i ketë ngjarë ndonjë paraardhësi të largët). (Buhariu dhe Muslimi).

Profeti Muhamed a.s i mori parasysh karakteristikat e shoqërisë

Profeti Muhamed foli për një shumëllojshmëri të njerëzve. Disa prej tyre ishin në gjendje për ta parë atë, ta dëgjonin atë, të ndajnë jetën e tyre të përditshme me të dhe të ishin vazhdimisht nën ndikimin e tij. Profeti Muhamed (a.s.) ishte në gjendje për të kuptuar psikologjinë sociale, si dhe karakteristikat individuale të njerëzve, të cilët përbënin shoqërinë dhe përdorte kështu metoda të ndryshme të komunikimit. Për shembull, ai veproi në përputhje me kushtet e rajonit, kur ai hante dhe pinte. Për këtë arsye, profeti Muhamed, duke përcjellë një mesazh që ishte për të gjitha moshat dhe të gjithë njerëzit, zgjodhi metoda që ishin në përputhje me konceptet dhe mendimet e tyre, perceptimet dhe aftësitë e tyre.

Profeti Muhamed (a.s.) themelonte komunikimin me njerëzit në çdo rast. Në mesin e atyre veprimeve që ai praktikoi dhe rekomandoi ishin mikpritja për të ftuarit, duke vizituar ata të cilët nuk ishin në gjendje për të vizituar. Ai në mënyrë aktive komunikonte me njerëzit rreth tij. I trajtonte me mirësi ata që vinin për ta vizituar dhe i vizitonte ata që nuk mund t'i shkonin, duke u përpjekur për të përcjellë mesazhin për ta. Kështu, ai shkoi në Taif me qëllim për të komunikuar dhe përçarë mesazhin hyjnor. Përveç kësaj, ai porosiste mirëmbajtjen e marrëdhënieve me

farefisnin dhe të afërmit, u shkante të sëmurëve dhe merrte pjesë në funerale. Prandaj edhe Kurani e cilëson kështu karakterin e tij:

“Tashmë ju ka ardhur një i Dërguar nga gjiri juaj. Atij i vjen rëndë për gjynahet që bëni ju, jua dëshiron të mirën me gjithë zemër që ju të shkoni rrugës së drejtë dhe është i butë e i mëshirshëm me besimtarët.”

(Et-Tevbe, 128).

Profeti donte që besimtarët të kuptojnë dhe ta ndihmojnë njëri-tjetrin, prandaj thoshte: “Askush nga ju nuk beson (plotësisht), derisa të dëshirojë për vëllanë e tij atë që dëshiron për veten”.